

Annotationes

INSTATVTA SIVE IVS MVNICIPALE ROMANAE VRBIS.

QVIBVS NON SOLVM IVRISDICTIO ET PRAXIS CAPITOLINI FORI
quæ utpotè iuri communi potissimum innixa, toti ferme Orbi communis est, explanatur
& dilucidatur; Sed præcipua quoque vniuersi Iuris argumenta
opportunitis locis enodantur.

ACCESSEKVT VARIÆ DIVERSORVM PONTIFICVM LITTERÆ

De Immunitatibus, ac facultatibus Almæ Urbis Inclÿti Romani Populi,
Decretum Camerale ad fauorem Inquilinorum,
Ac præcipuè Constitutio Pauli Papæ V. de Reformatione Tribunalium,
Et Elenchi Capitum Statutorum, atque Pontificiarum sanctionum.

DECISIONES ETIAM SACRÆ ROMANÆ ROTÆ, CERTIS STATVTORVM CAPITIBVS,
ad quæ pertinere videntur sigillatim inferuntur, decisioni cuiuslibet sua Epitome præposita.

AVCTORE
Ioanne Baptista Fenzonio nobili de Brasichella I. C. Comite Palatino,
Equite aurato, Sacræ Cæsareæ Maiestatis Consiliario,
& ipsius olim Urbis Senatore.

ROMÆ. Ex Typographia Andreæ Phœi: MDCXXXVI.

SVPERIORVM PERMISSV.

VRBANO VIII PONT. OPT. MAX.

Io. Baptista Fenzonius F.

VOD meas hasce Commentationes publica lucī commissurus, Sanctitatem Vestram interpellare non dubitem, tot scilicet totius Orbis Terrarum grauioribus detentam curis, & immenso sub Christianæ Reipublicæ pondere, ac rerum fasce laborantē; facit ea ipsa, B. P. singularis Vestra facilitas, à qua, vt cum Nazianzeno loquar, tanquam à magnete ferrum, olim allectus, non prius Urbem Romam communem omnium Parentem vidi, quàm Vestra mihi visa sit humanitas, & longo deinde vsu feliciter à me comprobata benignitas. Illa mihi patefecit aditum ad ipsam obseruandam; illa non abnuentem traxit in amorem sui, illa mihi me prorsus eripuit, sibiq. penitus adiudicauit. Et quamquam humanitatem hanc ego Vestram ijs semper omnibus, quibus licuit, officijs pro mea tenuitate impensius excolere non prætermisi; video me tamen ad illam demerendam, non alia adiutrice, quàm ipsa, vsu esse feliciter. Nam quinquaginta ab hinc annis Romam simul ingressus, simul exceptus, cōplexusq. perhumaniter, illud asserere liquidò possum, vix aliquem reperiri antiquitate mihi parem, eos inter, qui se totos Sanctitati olim Vestræ sponte deuouerint, ac penitus manciparint. Vt non sit amplius in mea repositum potestate mearum aliquid rerum ei denegare, cui me ipsum volens tanto ante, ac libenter obtulerim. Accedit, quòd Urbano Pontifici iure debetur quidquid, vel in Urbis ornatum prodit, vel in publicum, Romanæ præsertim gentis, commodum cedit: cedent autem, nisi me fallit animus, labores mei, qui in communem Romanæ potissimum Ciuitatis vtilitatem, tanquam in scopum, rectà collineant. Neque verò, si hæc omnia deficerent, posset Liber hic meus à

✻ 2 Vestro

I

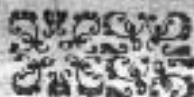

ANNOTATIONES IN PRIMVM LIBRVM

IURIS MUNICIPALIS ROMANÆ VRBIS.
QVOD STATVTA APPELLANT.

A VCTORE

Ioanne Baptista Fenzonio Nobili de Brasichella I. C. Comite
Palatino, & Equite Aurato, Sacræ Cæsaræ Maiestatis
Consiliario, olim ipsius Urbis SENATORE.

DE ORIGINE, INCREMENTO,
& *statu iurisdictionis Fori Capitolini*
Urbis Romæ.

Compendiaria Enarratio.

DE MAGISTRATIBVS
Romanis.

Romula, cum Romana
Respublica in potestate
Regum fuit, omnia Re-
gum arbitrio administra-
ta sunt: penes enim eos
summum ius vite, nec-
isque, & omne gerendi
belli Imperium fuit; pe-
nes eosdem vniuersa iu-
risdictio fuit: Siquidem, quod est in Annalibus
Dionysij, Romulus Rex alia iudicauit, alia alio-
rum iudicio permisit, neque vero alias Regibus
Magistratus fuit, quam Tribunus Celerum, qui
rem militarem cum eo curaret, & quod multis
placuit: etiam Quæstores, qui publicam pecu-
niam tractarent. Vbi verò Vrbe abscurus Rex
erat; Præfectus Vrbis, cum potestate relinqui, &
Rege mortuo: Interreges prodi soliti sunt, qui
Rempublicam interea, dum Rex alius crearetur
gubernarent. Exactis autem Regibus, Con-
sules duo creati sunt in omnibus rebus, pari cum
Regibus potestate, atque Imperio; præterquam
quod illi perpetui, hi annui; ille vnus, hi duo

erant, neque enim solum, quod in promptu est,
bella gesserunt, sed etiam ius dixerunt. Deinde
post annum xvj, Tribuni Plebis creati sunt, ad
Plebem à Consularibus iniurijs prohibendam;
eodemque anno creati Aediles plebis, ad ædes
sacras, in quibus Plebiscita seruarentur, teste
Pomponio, tuendas. Anno inde ab Vrbe condi-
ta cccx. cum Consules perpetuis bellorum curis
impediti censum in Ciuitate peragere nequirent,
Censores duo, qui quinto quoque anno censum,
iustumque facerent, instituti; eam quoque cu-
rationis publicæ partem Consulibus ademerunt,
quod idem post annos etiam octaginta Prætor, &
Aediles Curules creati fecerunt; Prætor enim ad
ius in Vrbe dicendum, cui rei vacare iam Con-
sules propter bellicas curas non poterant, est crea-
tus. Huc vsq; Sigonius de antiquo Iure Ciuium
Romanorum lib. 1. cap. 10. de Magistratibus,
qui subinde etiam aliorum Magistratum crea-
tionem pro serie temporum eruditè prosecquitur.
Hæc verò omnia, quæ summam persequitur Si-
gonius, plenius antè recensuerat Caius I. C. in l.
2. ff. de orig. iur. sed ne nos instituta nostri limi-
tes egrediamur, hic subsistimus, cum ad origi-
nem, ac institutionem Prætoris deuenerimus, qui
sanè Magistratus iudicando solus in Vrbe præ-
fuit; solus inquam Magistratus, licet plures, &
varij Prætores diuersis rebus electi faciant,
primam autem anno Urbis conditæ cccxxi. ta,
Prætor vnus Vrbanus constitutus est, qui in ipsa
Vrbe ius diceret, ut ex Livio, Plutarcho, & Pom-
ponio refert Panuinius in Commentario de Ciui-
tate Romana, titulo de nominibus omnium Ma-
gistra.

GRATIAE IMMUNITATES,
& facultates per Summos Romanos Pontifices
Almæ Urbis Romæ Populoque
Romano concessæ.

BONIFACII OCTAVI

Litteræ in fauorem Magistrorum, & Scholasticorum in Gymnasio
Almæ Urbis profitentium.

*Bonifacius Episcopus servus servorum Dei,
Dilectis filijs Abbati Monasterij S. Lau-
rentij extra muros, & Rectori Basilicæ ad
Sanctâ Sanctarum, ac Archiepiscopo Fe-
ckise S. Eustachij de Vrbe, Salutem &
Apostolicam benedictionem.*

N suprema præminē-
tia dignitatis diuini dis-
positione Consilij con-
stituti, ad vniuersas fi-
delium regiones nosse
vigilantie creditas tan-
quam Pastor Domini-
ci Gregis aciem Apo-
stolicæ considerationis

Extendimus, ad ea un profectum quantum no-
bis, ex alto permittitur intendentes, sed ad vr-
bium Urbem, Romanam videlicet Ciuitatem,
quam Diuina clementia statuit caput Orbis, eo
attentionis meditationis iocundum retorque-
mus, quò principalis in eadem nostri Sedem
Apostolicæ celestis dispositio stabiluit, & fir-
mauit Ecclesiæ fundamenta. Hanc profecto vi-
mirum inter ceteras Vrbes sub Christianæ Reli-
gione fidei militantis vberioris affectionis præ-
rogatiua prosequimur, sanctissimus Apostolicis
munimus præsentis, & condignis libentius gra-
tis honoramus: ideoque seruari non immerito
desiderio ducimur, quò eadem Urbem, quam
diuina bonitas tot gratiarum doctibus insigniuit,
Scientiarum etiam hat secunda maneribus, vt
viros producat consilij maturitate conspicuos,
virtutum edimitos ornatibus, ac diuersarum
facultatum dogmatibus eruditos, sitque ibi tons
scientiarum irriguus, de cuius plenitudine hau-
riant vniuersi litteralibus copiis imbui do-
cumētis. Ad hunc igitur vniuersalem profectum
non solum incolarum Urbis ipsius, & circum-
positæ regionis, sed & aliorum qui præter hoc,
quali continuo de diuersis mundi partibus con-
flunt, ad eandem studio paternæ sollicitudinis
intendentes, diligenti super hoc cum fratribus
nostris deliberatione præhabita, de ipsorum
consilio auctoritate Apostolica duximus statu-
dum, quò in Vrbe prædicta perpetuis futuris
temporibus generale vigeret studium in quali-
bet facultate, ac docentes & studentes ibidem
omnibus privilegijs libertatibus, & immunita-

tibus concessis Doctōribus, & Scholaribus in
studijs generalibus commorantibus gaudeant
& vrantur. Et ne huiusmodi ipsorum studium
(quod de bono semper in melius dirigi cupi-
mus) perturbari contingeret, auctoritate præ-
dicta decernimus, vt Doctores, vel Scholares in
huiusmodi Rom. studio commorantes, non pos-
sint lauari in Cur. Capitolij occasione qualibet
civiliter, vel criminaliter contemneri, nisi for-
sas (quod ablic) homicidium per aliquem, vel
aliquos de eodem studio Romano perpetrari
contingeret: quo casu Vicarius Roman. Pōnt.
contra Clericos, Senator vero, vel Senatores
qui pro tempore fuerint in Vrbe prædicta, con-
tra Laicos procedant, & faciant, quò iustitia
suauitabit. Nec ad aliquas contributiones in Ta-
lis, aut collectis quæ imponerentur pro tem-
pore habitatoribus dictæ Urbis, seu aliqua ob-
sequia communi Urbis ipsius præstanda, præter-
tu more, quam in eadem Vrbe contraherent,
vel aliqua pedagia ratione rerum iuarum, quas
ad dictum Romanum studium deserunt, vel exinde
reporrari facerent, Doctores, aut Scholares
eiusdem Romani studij teneantur, quodque
pensionem domorum, quas Doctores, vel Scho-
lares in eadem Vrbe studiorum causa morantes
inhabitant, taxari deberent per duos taxato-
res, quorum vnum ipi Doctores, & Scholares,
& alterum commune ipsius Urbis eligant, & si
si duo concordare nequirent, stetur taxationi
Tertij taxatoris ab eisdem Doctōribus, & Scho-
laribus eligendi, ac vltra taxationem huiusmo-
di nihil ab eis possit exigi nomine pensionis pro
domibus antedictis: Et licet Roma communis
sit patria, si tamen quispiam litem contra Scho-
lares peregrinantes causa studiorum in illam
super aliquo negotio mouere voluerit, huius-
modi rei optione data Scholaribus ipsis eos cor-
am domino, aut Magistro suo, vel prædicto
Vicario conueniat, iuxta legitimam super hoc
editam sanctionem: & qui contrafecerint præ-
rari dictæ sanctionis incurrant: Rectores quo-
que quos Doctores, & Scholares eiusdem Ro-
mani studij pro tempore duxerint eligendos in
ipsos Doctores, & Scholares, ac familiares ipso-
rum, tam circa cognitionem, & decisionem
causarum civilium, & criminalium civiliter mo-
rarum, & etiam criminaliter in criminibus le-
uionibus, quàm ipsorum corrigendos excessus
leues, ordinariam oblineant potestatem: vt autē

Docto-

**SACRAE ROTAE
ROMANAE
DECISIONES**

Q V A M P L V R E S,

**Quæ vel ad materiam Statutorum Urbis pertinent,
vel in Annotationibus allegantur.**

**IN VNVM COLLECTAE, SVISQ. CAPITIBVS
DISPOSITAE.**

SACRAE ROTAE ROMANAE DECISIONES AD STATUTA VRBIS.

1630

R.P.D. Pirouano.

Romana Saluiani interdicti.

Veneris 10. Februarij 1612.

EPITOME.

Statutum Urbis de duabus conformibus comprehendit Communitates, & Collegia. Collegium non improprie dicitur Ciuis.

Ad Tit. in verb. Auctoritate, num. 54.

DECISIO I.

LATIS conformibus pro Excellentissimo D. Duce de Comitibus contra Collegium Anglorum Urbis, & tertio loco pronocante Collegio, causa fuit commissa cum clausula, Constito quod Statuto de duabus conformibus, & executioni locus sit, sententiae exequantur. Dubio igitur iuxta rescriptum Signature proposito, Domini resolverunt, esse locum Statuto.

Nam quod sub eo comprehendantur personae Ecclesiasticae, visum est carere difficultate: tum quia Statutum est Papale, conditum a deputatis a Papa, nec restrictum ad Forum Capitolinum, sed seruandum in totis Curijs: tum etiam, quia sapienter Rota idem tenuit, ac firmavit; & signanter coram sanctae mem. Clemente Octauo in Romana de Comitibus 21. Iun. 1577. in Romana Censur. seu Reconuentionis, 12. Maij 1606. coram Litta; & in Romana Separationis ibori, 7. Decembris 1605. coram R. P. D. Marcomontio.

Mator difficultas excitabatur, ut non comprehenderetur Collegium; quia nec Ciuis Romanus, nec Incola proprie nuncupari poterat, prout Statutum mandac hri esse seruari inter eos. Verum, etsi alijs fuerit visa releuans, ita ut Domini nihil deliberare voluerint in causa Romana Secretariatus, 10. Novembris 1593. coram Illustrissimo Cardin. Millino; tamen cum idem dubium contigisset in causa Romana, seu Nepesina Censur. 19. Martij 1599. coram bo. memor. Card. Seraphino; fuit resolutum, Statutum comprehendere Communitatem, quae est persona si-

cta; & exinde iterum fuit firmatum contra Praetres, & Conuentum Sanctorum Apostolorum coram bo. memor. Litta in d. causa Romana Censur. seu Reconuentionis, 12. Maij 1606. Quae resolutiones placuerunt Dominis: quia non repugnat proprietati verborum Statuti, quin Collegium dicatur Ciuis. Bart. in l. 1. num. 12. ff. ad Municip. sequitur Elyn. in cap. eum de. nu. 16. de rescript. Nec ratio suadet restringendi Statutum ad veros Cives, & non fictos: postquam eodem modo Collegium possidet bona, contrahit, administrat, succedit, prout Ciuis alij Romani, & Incola faciunt.

Quae autem opponebantur circa validitatem, & iustitiam sententiarum, dictum fuit non oblatre: quia sunt sublata in decisionibus in hac Causa factis coram DD. meis Manzanedo, & Vbaldo. Atque ita fuit resolutum.

R.P.D. Verospio.

Romana Vincar.

Luna 15. Aprilis 1630.

EPITOME.

Statutum Urbis, prout confirmatum a Papa, ligat personas, & bona Ecclesiastica. Procurator, quibus in casibus possit substituere.

Ad Tit. in verb. Auctoritate, num. 54.

DECISIO II.

CVM in hac causa duabus sententiis Rotilibus declarata fuisset nulla, & invalida cessio iuris nominandi, qua Claudius Rosa fecerat in personam Cardin. Gorzadini, eo quia idem ius ex testamento Camille Panzine Claudio relictum, tanquam personale in alium ab eodem Claudio transferri non poterat; ab vltima sententia Rotali, quam tulerat R.P.D. meus Ghislerius, appellavit Ecclesia, & Societas S. Ioannis Evangelistae Nationis Romanensis, quae nominatione a Cardinale obtinuerat. Sed cum ex parte Hospitalis, & Fratrum S. Ioannis Colabice; vulgo dicti Fate ben fratelli, fuisset mihi directa Commissio executorialis, cum solita clausula ut esset de duabus conformibus,

aa 2 & quod